

Эта статья рассматривает вопрос употребления метафор как одного из способов сравнения, показывает как они работают и приводит примеры метафор, с которыми мы живем рядом .

The article deals with using metaphor as a type of comparison. It shows how do metaphors work and metaphors we live by.

УДК 37.032

Т.В. Тимошенко, викл.

Кіровоградський національний технічний університет

Розвиток та саморозвиток особистості

Розглядається проблема розвитку та саморозвитку особистості, визначення особистісної програми задоволення професійних потреб у саморозвитку студента .

розвиток, саморозвиток, самоактуалізація, самореалізація, стимулювання, генералізація, творча діяльність, професійні потреби

Самоактуалізація особистості – головна задача педагогічної підтримки під час навчального процесу . Поняття самоактуалізації з'являється у психології завдяки роботам Абрахама Маслоу(1908-1970). Це поняття він трактував з різних позицій , але найбільш значущим для гуманістичної педагогіки є таке формулювання :

"самоактуалізація – це прагнення людини до самоздійснення, а саме, її прагнення стати тим, ким вона може бути" . Самоактуалізовану людину Маслоу уявляв не як звичайну людину, до якої щось додали, а як звичайну людину, у якої нічого не відібрали . А . Маслоу у своїй концепції самоактуалізації пропонує таке трактування особистості : людина від природи добра і здатна до самовдосконалення, люди – обізнані та розумні творіння, сама сутність людини постійно підштовхує останню у напрямку особистісного зростання, творчості і самодостатності. Тенденція до самоактуалізації складає сутність, ядро особливості, це є прагнення людини постійно втілювати, реалізовувати себе, свої здібності, свою сутність . Але реалізувати, втілити себе людина може лише через діяльність, людина самореалізується в діяльності, і змістом потреби в її діяльності є потреба в самоактуалізації .

Умовами самореалізації особистості студента в сучасній вищій школі повинні стати **задоволення її потреб на всіх рівнях** . При цьому слід мати на увазі, що форми та обсяг потреб кожного студента різні. Тому важливою є здатність педагога визначити індивідуальні форми та обсяг потреб кожного студента .

Щоб подолати **перший ступінь** на шляху до самореалізації, педагогу необхідно знати, чи задоволені фізіологічні потреби студента, а саме цим займаються куратори груп, визначаючи, о котрій годині студенти лягають спати, та коли вони прокидаються, чи встигають вони поспіяти, де і в яких умовах вони проживають, контролюють, чи є змога у всіх студентів навчатися, відпочивати, співвідносити складність матеріалу із можливостями студентів .

Коли ці вищезгадані фізіологічні потреби задоволені, на перший план висуваються потреби у безпеці, як **другий ступінь** на шляху самореалізації . Тому

освітнє середовище повинне гарантувати захист кожного студента . Потреба у безпеці відіграє ключову роль як альтернатива розвитку . Формула подолання чергового ступеня на шляху до самоактуалізації така :

"Щоб схилити дитину до руху уперед, необхідно знизити привабливість безпеки тимчасового зменшивши «небезпеку розвитку»".

Як **третій ступінь** на шляху до самореалізації висувається в груповій приналежності . Протягом усього життя людина намагається встановлювати стосунки, виявляє симпатію до інших людей . Людина шукає схвалення оточуючих . В той же час освітнє середовище повинно задовольнити потреби самоповаги . Можливість задоволення потреби у збереженні і підвищенні самооцінки припускає таку організацію освітнього середовища, коли критерієм успіху виступають не абсолютні рекорди типу "кращий студент", "кращий спортсмен", а предметом аналізу є індивідуальна динаміка розвитку кожної особистості . Гасло "Рівняння на кращих!" з точки зору створення відповідної мотивації особистісного розвитку краще замінити на принцип східної педагогіки "Порівняй себе з учорашнім ." При цьому важливо цілеспрямовано підкреслювати ці персональні динамічні успіхи особистості . Педагог повинен переконати людину, яка зростає, у цінності прояву її індивідуальності . Важливим для самоактуалізації є наявність можливостей середовища задовольняти потреби у праці та навчанні . Можливість у задоволенні і розвитку пізнавальної потреби в певній галузі припускає таку організацію освітнього середовища, коли студенти мають змогу здійснити свій особистий розвиток . Можливість задоволення і розвитку потреби в досягненні більш високого рівня майстерності і компетентності у своїй справі передбачає таку організацію середовища, коли студенти відчувають громадську підтримку своїх творчих потенціалів і в той же час несуть відповідальність за них перед референтними особами . Це все в комплексі стимулює максимальну самовіддачу .

Розвиток особистості здійснюється як через самоосвіту так і шляхом саморозвитку, хоч поняття "саморозвиток" та "самоосвіта" досить синонімічні .

Так, **самоосвіта** – набуття систематичних знань, в будь – якій галузі науки, техніки, культури, політичного життя і т. ін., що передбачає безпосередньо особисту зацікавленість того, хто навчається, органічно поєднуючись із самостійним вивченням матеріалу . Разом з тим самоосвіта – це засіб самовиховання, оскільки сприяє виробленню цілеспрямованості, наполегливості у досягненні мети . У більш широкому розумінні під самоосвітою розуміють всі види набуття знань, пов'язаних із самостійною роботою .

Саморозвиток – це:

1. Розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає за рахунок самостійних занять, вправ.
2. Розвиток кого-небудь або чого-небудь власними силами, без впливу, дії яких-небудь сил .
3. Те саме, що і рух .

Професійний саморозвиток студента включає в себе якості складових елементів самовиховання (світогляду, мотивів та досвіду діяльності, якостей особистості) та самовдосконалення .

Функція саморозвитку включає в себе :

1. Вдосконалення, збагачення знань студентів .
2. Розвиток світогляду; професійно-ціннісних орієнтацій.
3. Розвиток мотивів творчої діяльності (зацікавленість предметом, потреба у самореалізації).
4. Розвиток стійких моральних якостей особистості.

5. Розвиток сучасного стилю мислення, таких його рис, як системність, відчуття міри.

6. Розвиток професійних навичок, виконавчої майстерності.

7. Розвиток культури емоцій, саморегуляції діяльності.

Особливе значення в управлінні процесом саморозвитку має функція стимулювання. У процесі стимулювання багато залежить від характеру співробітництва студента з викладачами й адміністрацією, з однокурсниками, від його участі у різноманітних видах діяльності, а також від доступності інформації. Для саморозвитку особистості потрібна цілеспрямована активність, що будується на науковому знанні. Серед принципів наукового пізнання виокремлюється принцип системності.

Принцип саморозвитку впливає із закономірності сформульованої І.П. Павловим: "Людина – «...» це система, яка сама себе підтримує, відновлює, спрямовує і навіть удосконалює". Принципи саморозвитку тісно пов'язані і детерміновані метою і сенсом всього життя людини.

Самопізнання базується на здатності людини до рефлексійного мислення. Особистість у процесі саморозвитку повинна:

- постійно осмислювати не тільки те, що робить, але й те, як вона це робить;
- вести щоденні записи, аналіз яких допомагає зрозуміти не тільки причини успіхів, але й невдач;
- розвивати здатність до самоаналізу й рефлексії;
- вміти розподіляти свої зусилля на шляху до досягнення мети.

Відомо, що у процесі рішення творчої задачі нерідко виникають різноманітні психологічні бар'єри. У такій ситуації необхідні часткова чи повна релаксація, психологічне і фізичне розслаблення, зняття інтелектуальної та емоційної напруги, відсторонення від нав'язливих ідей, способів, прийомів вирішення задачі, які не дають досягти бажаного результату. Після релаксації легко переключити увагу на пошук оригінальних рішень задачі, мобілізувати себе на рішення проблеми. Ученими було зазначено, що багато ідей приходить не в процесі мобілізації та інтенсивного пошуку ідей рішення задачі, а в процесі відпочинку. Це можна пояснити тим, що в умовах мобілізації творчих здібностей особистості, в процесі інтенсивного свідомого пошуку ідей рішення Творчої задачі насамперед відбуваються активізація логічних процедур діяльності, натомість в умовах релаксації активізуються підсвідомі, інтуїтивні процедури творчої діяльності і швидше виникають оригінальні асоціації, нові ідеї, рішення.

В.Д. Пекеліс у книзі "Твої можливості, людино" пише: "Один із принципів підвищення творчої ефективності - це робота на межі своїх можливостей. Знайти цю межу можна поки що емпіричним шляхом, - поступово і неухильно підвищуючи навантаження й безперервно аналізуючи реакцію організму, подібно до того, як це роблять спортсмени!"

Таким чином, можна зробити висновок: ефективність творчої діяльності і саморозвитку творчих здібностей особистості тим вища, чим послідовніше досягається періодична мобілізація творчих сил й здібностей особистості, її подальше релаксація.

На цьому етапі слід дотримуватися таких правил:

1. Якщо творчу задачу вирішити не вдається, то після етапу мобілізації творчих здібностей необхідно відпочити, розслабитися.
2. Після відпочинку знову мобілізувати свої творчі здібності на рішення задачі, зосередити свою увагу на пошуку найбільш оригінальних підходів, ідей, засобів вирішення творчої задачі.

Оскільки інформація кожного року збільшується в геометричній прогресії, то у будь-якому виді навчальної творчої діяльності, в тому числі й творчої, виникає потреба її ущільнення – генералізації .

Генералізація інформації з метою саморозвитку особистості реалізується через дотримання таких правил :

- звертати особливу увагу на опанування системи фундаментальних наукових понять, законів, теорії ;
- у процесі відбору та пристосування інформації насамперед слід спиратися на те, що є головним, основним, системоутворюючим ;
- приділяти увагу творчому використанню загальноосвітніх умінь, шукати загальні засоби, підходи до рішення творчих задач ;
- звертати увагу на рішення взаємозворотних творчих задач, на прямі й зворотні засоби їх розв'язання ;
- спираючись на відомі принципи і правила навчально -творчої діяльності, шукати і формулювати особисті принципи і правила саморозвитку творчих здібностей .

Якщо студент усвідомлює мету і їх основні мотиви саморозвитку, він легко може визначитися зі своєю особистісною програмою задоволення професійних потреб у саморозвитку .

Значна частина студентів висувають мету з урахування того, що в них не виходить . У такому випадку мета діяльності – заповнення прогалини у саморозвитку .

Інша частина студентів ставлять собі іншу мету : удосконалювати й розширювати коло знань і практичних умінь з тих чи інших питань, які вони прагнуть досягти і удосконалити .

Обидва підходи з позиції долання недоліків і розвитку успіхів у діяльності виправдані, але вибір підходу обумовлений індивідуальними особливостями студента .

На стадії визначення теми і змісту саморозвитку значну допомогу надає добре організоване управління, а саме : індивідуальні й колективні консультації, співбесіди, обговорення у спіхив і недоліків . Крім індивідуальних форм, що активізують саморозвиток особистості студента, в вузах проводяться семінари, наукові конференції, "круглі столи", мета яких – допомогти студентам у процесі саморозвитку, обмінятися досвідом, підготовленим матеріалом з тієї чи іншої теми, поглибити теоретичні знання . Результативність роботи таких заходів залежить від участі в них всіх студентів та викладачів, що готують виступи, звіти, аналізують літературу .

Підсумки діяльності щодо саморозвитку можна визначити за допомогою анкети . Анкета містить 15 тверджень . Відповідаючи на питання анкети, слід поставити бали, що розподіляються за такими показниками :

- 5 – дане твердження повністю відповідає діяльності ;
- 4 – скоріше відповідає, ніж не відповідає ;
- 3 – і так, і ні ;
- 2 – скоріше ні ;
- 1 – не відповідає .

Анкета "Оцінка виявлення здатності студента до саморозвитку"

1. Я намагаюся вивчити себе .
2. Я залишаюся для розвитку, навіть якщо я дуже зайнятий справами .
3. Перешкоди, які виникають, стимулюють мою діяльність .
4. Я шукаю зворотній зв'язок, оскільки це допомагає мені пізнати та оцінити себе .
5. Я осмислюю свою діяльність, спеціально виділяючи для цього час .
6. Я аналізую свої почуття та набутий досвід .

7. Я багато читаю .
8. Я дискутую з питань, які мене цікавлять .
9. Я вірю у свої можливості .
10. Я намагаюся бути відкритою людиною .
11. Я усвідомлюю той вплив, який здійснюють на мене оточуючі люди .
12. Я керую своїм розвитком й отримую позитивні результати .
13. Я отримую задоволення від засвоєння нового .
14. Відповідальність, яка зростає, не лякає мене .
15. Я позитивно ставлюсь до своєї позитивної роботи і подальшого кар'єрного росту .

Якщо студент набрав 55 балів та більше, це означає, що він активно реалізує свої потреби у саморозвитку ; якщо від 36 до 54, треба визнати, що у нього відсутня сформована система саморозвитку ; від 15 до 35 балів студент повинен зрозуміти, що він перебуває на стадії саморозвитку .

Список літератури

1. Подмазін С. Інформаційно – аналітичне забезпечення управління освітніми системами // Освіта і управління – 1997 – Т. 1 №1 .
2. Репкін В.В.; Репкіна Г.В.; Зачка В.В. Про систему психолого – педагогічного моніторингу в побудові навчальної діяльності // Питання психології – 1995 №1 .
3. Сисоєва С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня . - К.:Поліграфкнига,1996 .
4. Старцева І. Моніторинг розвитку особистості // Директор школи – 2001 - №4 .
5. Управління якістю освіти на основі нових інформаційних технологій та освітнього моніторингу . Матрос Д.П., Полєв Д.М., Мельникова Н.Н. – М.:Пед. – сусп.-во Росії,1996.
6. Філософський словник /За ред. В.І. Шинкарука. – К.:Гол. Ред.. УРЕ АН УРСР, 1973 .

Рассматривается проблема развития и саморазвития личности, определения личностной программы удовлетворения профессиональных нужд в саморазвитии студента .

It deals with the problem of development and selfimprovement of a person, the determination of the personal student's program towards satisfaction his professional needs.

УДК.378.147

В.В.Підоренко, викл., Т.А.Сотніченко, ст.викл.

Кіровоградський національний технічний університет

Етапи формування іншомовної лексичної компетенції

В статті йдеться про необхідність використання інтерактивних методів навчання в процесі формування лексичної компетенції.

комунікативна лексична компетенція, інтерактивність, семантизація, автоматизація